

Van Vlinderjaar tot atlas (en verder)

Tekst:
Kars Veling

Meer dan 1250 projecten heeft De Vlinderstichting de afgelopen 25 jaar uitgevoerd en dat is veel teveel om allemaal aan de orde te laten komen. Daarom hier alleen een kort uittreksel van leven en werk van De Vlinderstichting.

De prehistorie (1981 – 1983)

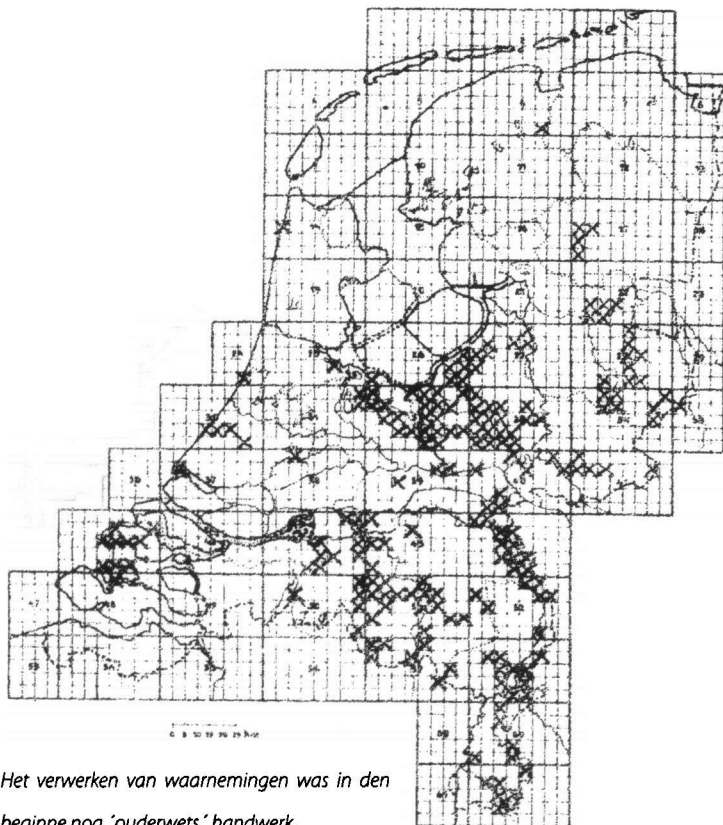
In feite begon de geschiedenis van De Vlinderstichting al meer dan 25 jaar geleden. In 1981 startte op de Landbouwhogeschool (LH) in Wageningen het Landelijk

Dagvlinderproject (LDP). Met financiële steun van het Prins Bernhardfonds kon Wim Geraedts als coördinator worden aangesteld. Er werd begonnen met het opnemen van de collecties in musea en van particulieren, maar ook werden er, via artikelen en via radio en TV, mensen geworven om daadwerkelijk vlinders in het veld te gaan ontdekken en doorgeven. Er werd een voorzichtige start gemaakt met het 'verpensen' van al die waarnemingen, maar er was nog erg veel handwerk bij. Op de Vakgroep Natuurbeheer van de LH waren onder begeleiding van Jan van der Made ook studenten actief met vlinderonderzoek bezig. Zij leverden ook een belangrijke bijdrage aan de kennis over de vlinders in die tijd.

In den beginne... (1983 – 1989)

In 1983 besloten Jan van der Made, Wim Geraedts en Frits Bink, lid van de begeleidingscommissie van het LDP, tot de oprichting van de Stichting Vlinderonderzoek, zoals de doopnaam luidde. Al gauw werd alleen nog maar de roepnaam **De** Vlinderstichting gebruikt, waarbij de hoofdletter D steeds sterk werd benadrukt. Inmiddels liep het LDP zeer voorspoedig. In begin 1983 waren, zo lezen we in een nieuwsbrief, al 420 adressen in het – volledig geautomatiseerde – adressenbestand opgenomen. Daarvan hadden zich 292 aangemeld als medewerker, waarvan 179 ook al daadwerkelijk gegevens hadden aangeleverd.

In deze tijd waren het voornamelijk pro-deo-medewerkers zoals de vrijwilligers genoemd werden en studenten die de tent draaiende hielden, hoewel het Ministerie van Landbouw de financiering voor de coördinator voor de komende drie jaar had gefinancierd. Ook werd incidenteel op andere manieren geld binnengehaald. Zo kreeg De Vlinderstichting in 1983 de eerste opdracht om gegevens te leveren. Het ging om de Ruilverkaveling (sic) Roden-Norg en EIS-Nederland gaf de opdracht. In 1986 werd de voorlopige atlas gepubliceerd en vanaf

Het verwerken van waarnemingen was in den beginne nog 'ouderwets' handwerk.

dat moment werd Marnix Tax de coördinator van het LDP. Hij hield zich voornamelijk bezig met het schrijven van de definitieve atlas, die uiteindelijk in 1989 uit zou komen

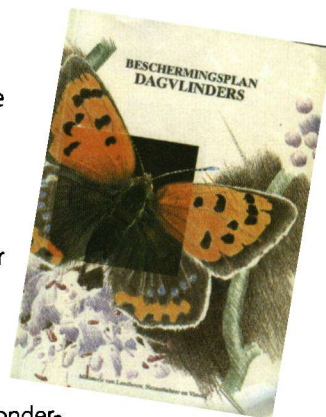
In 1986 werden de nieuwsbrieven, die een keer of vier per jaar uitkwamen, vervangen door een 'echt' tijdschrift:

Vlinders. De eerste nummers werden boven op de zolder van het Bijenhuis in elkaar gezet en dat was nog het echte vormgeven. Met plakletters werden zorgvuldig de titels en de paginummering gemaakt, de teksten op een (ja, ja) elektrische typemachine getikt en alles netjes handmatig in elkaar geplakt. Vanaf dat moment begon ook het communicatie- en educatiewerk (C&E). Het eerste tuinboekje kwam uit en er werden pakketten levend materiaal gekweekt en opgestuurd naar scholen, vergezeld van een fraai lespakket.

Het Vlinderjaar (1989)

Maar in 1989 begon de victorie! De Vlinderstichting had dit jaar uitgeroepen tot vlinderjaar en er een grote hoeveelheid activiteiten gepland. In april was er een groot internationaal congres, waarbij de toenmalige minister Braks van Landbouw aanwezig was om naast het congres, ook het vlinderjaar officieel te openen. Tussen Berkel en Oude IJssel was de naam van het regionaal vlinderherstelproject, volstrekt vernieuwend in de toenmalige natuurbescherming. Er werden lezingen gegeven, lessen op school verzorgd, een oranjetipjes waarnemingenactie uitgevoerd, cursussen gegeven aan gemeenten en met beheerders van natuurgebieden op pad gegaan om deze uit te leggen op welke manier ze in hun beheer rekening

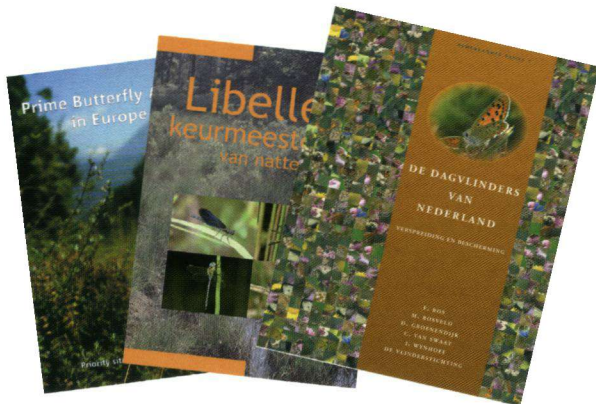
kunnen houden met de aanwezige kwetsbare vlindersoorten. Typisch De Vlinderstichting, een combinatie van onderzoek, voorlichting en educatie, waarbij bijna wekelijks er wat over te vinden was in de regionale pers. Niemand in de Achterhoek kon meer om de vlinders heen. En zo'n groot project kon niet alleen door vrijwilligers getrokken worden en dus werden de eerste 'vaste' medewerkers aangesteld. De Vlinderstichting onderging een professionaliseringsslag. Best wennen voor de 'alternatievelingen' daar om strak in het pak zittende mannen in dikke Volvo's op bezoek te krijgen die ons wel even uit zouden leggen op welke manier we onze boodschap het beste naar buiten konden brengen. Het logo veranderde in een koekblik, er kwam een nieuwe huisstijl en het assortiment werd uitgebreid van tuinboekjes en zoekkaarten naar brochures, zaadjes, oorbellen, T-shirts en stropdassen met vlinders.

Op weg naar bekendheid (1990 – 1994)

Het aantal medewerkers groeide gestaag en al gauw was duidelijk dat de zolder van het Bijenhuis te klein werd. In 1990 werd verhuisd naar de Mennonietenweg, waar we een echt kantoorpand betrokken. In dat pand zitten we nu nog steeds, maar het is wel gegroeid van zes kamers toen tot ruim 20 nu. Steeds meer werd naar buiten getreden en zo was De Vlinderstichting regelmatig te horen op de radio en te zien op TV. Niet alleen op het schoolTV-programma Nieuws uit de natuur, maar ook in echte actualiteitenrubrieken als bijvoorbeeld Brandpunt. Naast het verspreidingsonderzoek startte ook een monitoringproject. Zo konden we, door de inzet van onze waarnemers in het land, op honderden locaties de vinger aan de pols houden van de vlinderstand. Een belangrijk moment in 1990 was de herintroductie van pimperlblauwtje en donker pimperlblauwtje in

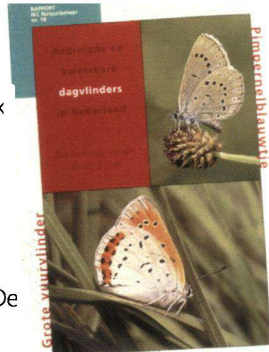

DE VLINDERSTICHTING

het maar een paar jaar uitgehouden en is nu uit heel Drenthe verdwenen.

De Vlinderstichting kenmerkt zich door een veelheid aan verschillende projecten. Zo werd er gewerkt op golfbanen, maar ook op kalkgraslanden en in andere natuurgebieden. Met het VSBFonds werden 100 vlindertuinen aangelegd bij zorgcentra, vooral voor de 'gewonere' soorten, maar ook werd een zeldzame soort als het gentiaanblauwtje geholpen door Blauwe brigades, vrijwilligers die het leefgebied van de soort opknappen. Samen met EIS-Nederland en de NVL ging De Vlinderstichting zich vanaf 1998 ook nadrukkelijk bezig houden met libellen. Daardoor konden we over zowel het droge als het natte milieu beheeraanbevelingen doen, voorlichting geven en educatie verzorgen. In 2003 nam Jan van der Made, die jarenlang als directeur de scepter had gezwaaid, afscheid en werd opgevolgd door Theo Verstrael.

de Moerputten. Helaas gebeurde het op de dag nadat Irak Koeweit was binnengetrokken en daardoor was de persaandacht bij dit evenement duidelijk minder dan verwacht. Maar de pimpernelblauwtjes trokken zich er niets van aan en ze hebben zich definitief in het gebied gevestigd. Een jaar later werd de zilveren maan in de Schraallanden van de Meije uitgezet en ook deze soort kreeg er vaste voet aan de grond (hoewel door grote wijzigingen in de grondwaterstand de soort in 2007 een klap heeft gehad).

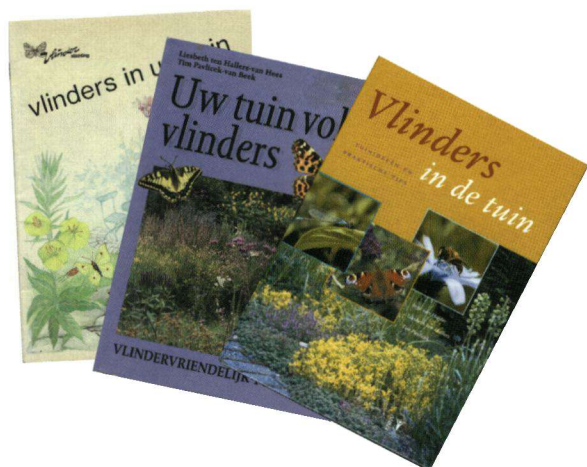
In deze periode kwamen ook grotere onderzoeksopdrachten binnen. Inventarisatie van de vlinders in militair terrein Oirschot, de Rijkswegbermen in Noord-Holland en vliegveld Schiphol bijvoorbeeld. Maar ook de Efteling (ja, dat pretpark), die vroeg om onze inbreng om de golfbaan die ze aan gingen leggen op voormalige maïsakkers, zo natuurvriendelijk mogelijk in te richten. Het tuinboekje werd geheel aangepast, er kwamen nieuwe lespakketten en als achtergrondinformatie bij de cursussen voor gemeentebtenaren het boekje Vlindervriendelijk beheer gemeentelijke groenvoorzieningen.

Groeien (1995 – 2002)

Nog steeds groeide De Vlinderstichting. Niet alleen kwamen er steeds meer medewerkers bij, maar ook het aantal donateurs en waarnemers bleef stijgen. Dat herintroducties niet altijd succesvol zijn, bewees de herintroductie van de bosparelmoervlinder in Drenthe in 1995. Ondanks zorgvuldig onderzoek vooraf heeft deze soort

het Platform Soortbeschermende Organisaties (PSO) opgericht en deze heeft een belangrijke rol gespeeld bij het beleid over bedreigde soorten. Inmiddels is er geld om voor de soorten die het echt nodig hebben maatregelen uit te voeren. Op het gebied van onderzoek is De Vlinderstichting actief binnen de VOFF. Samen met clubs als SOVON (Vogels), FLORON (planten) en anderen hebben we een gezamenlijke website ontwikkeld waarop waarnemingen kunnen worden doorgegeven. Was het in de begintijd nog avondenlang met de tong tussen de tanden formulieren invullen, tegenwoordig gaat het meeste digitaal. Dat biedt natuurlijk grote voordelen door de hoeveelheid gegevens die sterk toeneemt en de kortere tijd die nodig is om de gegevens te kunnen gebruiken voor behoud en herstel van de vlinders en libellen in Nederland. Na het aangaan van een samenwerkingsverband met de Werkgroep Vlinderfaunistiek zijn ook de nachtvlinders beter in de schijnwerpers komen te staan. Zeker toen De Vlinderstichting zorgde voor de vertaling en bewerking van een schitterende Engelse nachtvlinder-gids gingen veel mensen zich actief met deze interessante groep bezig houden.

Ook de samenwerking op het gebied van libellen wordt voortgezet en vanuit deze groep komen gelukkig steeds meer positieve berichten. Door de verbetering van de waterkwaliteit zien we een herstel van veel soorten die dertig, veertig jaar geleden sterk achteruit gingen. Hopelijk vormt dit herstel een goed voorbeeld voor de vlinderpopulaties in ons land!

